

B63
V3
v.2

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

PRÆLECTIONES
PHILOSOPHICÆ

ONTOLOGIA

PRÆVIÆ NOTIONES

I. De notione Ontologiæ.

1. *Varia nomina Ontologiæ.* Ontologia nomen habet ex græco fonte, οντος, λογος, quæ voces idem sibi volunt ac *sermo de ente.*

Aristoteles eam vocare solebat *philosophiam primam*, vel *theologiam*, quòd disputaret de primis rerum principiis et causis, necnon de Deo, quatenus omnium rerum motore. — Discipuli Aristotelis maluerunt nomen *Metaphysicæ*, quia versatur circa notiones supremas, omnino abstractas, et quæ proinde res físicas maxime transcendunt. — A Wolfio verò invaluit *Ontologiæ* nomen ad designandam partem *Metaphysicæ generaliore*, quæ considerat ens et cõmunissimas ejus proprietates.

2. *Metaphysicæ objectum et partitio.* Metaphysica, ex ipso suo nomine, de ente agit, quatenus ab omni materiâ sejungitur ac transcendit res físicas. Porrò id triplici ratione fieri potest: vel enim ens in *universum* necnon *communissimæ* illius proprietates considerantur: unde Ontologia, seu metaphysica generalis; vel agitur de Deo, qui natura sua

ii.

009734

ab omni materiâ removetur : unde Theologia naturalis ; vel demum in ipsis rebus corporeis atque in adspectabili hoc mundo investigantur rationes quædam maximè generales, proinque immateriales ac metaphysicæ : unde Cosmologia.

Quare Theologia naturalis et Cosmologia Metaphysicam formant specialem.

Anthropologia autem quam recentes nonnulli ad Metaphysicam referunt, est *specialis* scientia, a Metaphysicâ distincta, quia tractat de ente particulari, quod ex materiâ et spiritu coalescit.

3. *Definitio Ontologiæ.* Ontologia definitur a D. Thomâ « *scientia quæ considerat ens et ea quæ consequuntur ipsum* ». (Prol. Metaph.).

Dicitur 1° scientia, quia proprium habet objectum, et certis innititur principiis, ex quibus certas et ritè ordinatas conclusiones eruit.

Dicitur 2° *quæ considerat ens*, non quidem *tale aut tale*, sed *absolutum* et communissimè sumptum ; quocirca vocatur ab Aristotele « *scientia universalis de ente, quatenus est ens* ». — Hinc præcipuè discriminatur a cæteris scientiis quæ non disserunt nisi de entibus *determinatis*, vel de *specialibus* modis entis.

Dicitur 3° *et ea quæ consequuntur ipsum*, nempe omnes entis communissimas affectiones aut proprietates.

Unde concludere est Ontologiam scientiam *speculativam* meritò dici, quum tota sit in consideratione entis.

II. De præstantia et utilitate Ontologiæ (1).

4. *Præstantia* Ontologiæ ex universalitate et nobilitate illius objecti oritur ; versatur enim circa supremas notiones et *ultimas* rerum causas, et omnia, *generali* quadam ratione, amplitudine suâ comprehendit. — Sub eo respectu, omnibus scientiis, imò et cæteris Philosophiæ partibus, exceptâ Theologiâ naturali, antecellit.

(1) Cf. *L'Idée du Beau*, p. 78, 79 et 100.

5. Ejus *utilitas* refertur ad cultum intellectûs, ad scientias omnes generatim, speciatim verò ad cæteras partes Philosophiæ.

1° Docet Ontologia notiones maximè immateriales et universales, necnon supremas rerum causas, quibus vehementer gaudet intellectus, et acuitur ingenii vis. Quare dicitur a D. Thomâ scientia maximè *intellectualis*.

2° Omnibus scientiis summopere utilis est. Nam iis præstat *ultimum* suum fundamentum ; siquidem omnes scientiæ *speciales* entis modos pertractant, ac proinde supponunt scientiam entis *universalem*. — Declarat naturam ac vim notionum supremarum quibus variæ scientiæ passim utuntur ; v. g. notionum *essentiæ, potentiæ, possibilitatis, unitatis, veri, boni, pulchri, causæ et effectûs, spatii et temporis*.

Declarat demum naturam ac legitimitatem primorum *principiorum*, a quibus vim suam habent, et ad quæ *ultimatim* revocari possunt propria diversarum scientiarum principia. Nam ut sapienter notat D. Thomas, « inferiores scientiæ nec probant sua principia, nec contra negantem sua principia disputant, sed hoc relinquunt superiori scientiæ ; « *suprema* verò inter eas, scilicet *Metaphysica*, disputat contra negantem sua principia, si adversarius aliquid concedit ; si autem nihil concedit, non potest cum eo disputare, « potest tamen solvere rationes ipsius. » (1^a, q. 1^a, a. 8, c).

Porro, ut ostendimus in Logicâ (n. 350), summa hæc Ontologiæ principia, in quibus nituntur principia cæterarum scientiarum omnium, ea sunt quæ *contradictionis* et *causalitatis* nuncupantur. — Imò verò, docente Aristotele, principia propria diversarum scientiarum aliud non sunt nisi principia *Metaphysicæ* communissima, quæ secundum *analogiam* et *proportionem* in unaquaque scientiâ accipiuntur. — Unde mirabilis illa variarum scientiarum *colligatio*, de quâ S. Thomas : « Omnes scientiæ communicant in principiis communibus, hoc modo quòd omnes utuntur eis, sicut ex quibus « demonstrant. » (In lib. I *Poster.*, lect. 20).

3° Quod pertinet ad reliquas Philosophiæ partes, magnum quoque ex Ontologiâ emolumentum accipiunt. Ipsa quippe

sedulò notat atque illustrat principia in quibus Logica certitudinis existentiam ac demonstrationis vim, tanquam in fundamento reponit. Notiones *essentiæ, potentiæ, actûs, substantiæ, subsistentiæ, naturæ* ac *personæ*, Anthropologiæ subministrat, præbetque Cosmologiæ et Theologiæ naturali notiones communes atque principia quibus passim utuntur.

Præterea, notiones *essentiæ, substantiæ, subsistentiæ, naturæ, personæ, accidentis, principii* et *causæ* in Theologiâ sacrâ sæpesæpiùs usurpantur, et ex earum vel falsâ vel mancâ interpretatione plures hæreses prodierunt.

Verissimè igitur cum D. Thomâ concludere licet: « *Necessitas hujus scientiæ quæ speculatur ens et per se accidentia ejus, ex hoc apparet quia hujusmodi non debent ignota remanere, cum ex eis aliorum dependeat cognitio, sicut ex cognitione communium dependet cognitio propriorum.* » (In IV Met. lect. 1).

III. De Ontologiæ historia.

6. Ontologiæ parens jure habetur Aristoteles, in cujus operibus quatuor et decem libri de Metaphysicis inscribuntur, remque illam solidè simul et acutè pertractant. Deinde scholastici doctores metaphysicas disciplinas plurimùm excoluerunt, imprimis verò Albertus Magnus, Scotus, S. Thomas et Suarezius, cujus percelebris est Metaphysica. Et ratio fuit quod *dogmatica* theologia, cui se totos dediderunt, *continet* vel *suggerit* ipsa Metaphysicam altissimam, nec potest ut par est excoli, nisi notionibus metaphysicis pleniùs haustis.

A Cartesio et Malebranchio neglecta est prorsus Ontologia, quoniam Cartesius totam fere philosophiam in *subjecti* cogitantis cognitione coarctavit.

At Kantius ad Ontologiam philosophiæ studium rursus evocavit, nisi quòd, dum Aristotelis metaphysicam corrigere voluit, Metaphysicæ ipsi attulit ruinam. Nam habuit Ontologiæ notiones ut satis vacuas *subjecti* cogitantis formas, quibus nil respondet in naturâ. — Ex quo tempore iterum in

oblivionem venit Ontologia, quum vel in sensualismum philosophia declinavit, vel in subjecto cogitante aut in psychologiâ sese continuit, Reidio duce et scholâ, ut aiunt *scoticâ*.

IV. De Ontologiæ divisione.

7. Ontologiæ divisio ex ejus notione colligitur; ut enim diximus, est scientia quæ « considerat ens et ea quæ consequuntur ipsum, » videlicet communissimas entis proprietates. Porro proprietates istæ duplicis generis distinguuntur; vel enim ab ente defluunt necessariò et omni enti conveniunt, tuncque dicuntur *transcendentalia*, quia omnia entium genera aut species transcendunt; vel non omni enti conveniunt, sed haberi debent veluti suprema attributa quæ de variis entibus prædicari possunt, et nominantur *categoriae*. Quamobrem triplex est Ontologiæ pars: 1^a de ente in universum, 2^a de transcendentalibus, 3^a de categoriis sermonem habet.